

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Towards equality in the freedom of movement of persons

Waldijk, C.; Krickler K.

Citation

Waldijk, C. (1999). Towards equality in the freedom of movement of persons. *After Amsterdam: Sexual Orientation And The European Union. A Guide.*, 40-49. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/12642>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/12642>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

4. fejezet:

Az egyenlőség felé a személyek szabad mozgása területén

Kees Waaldijk

BEVEZETÉS

A migráció – vagy a személyek szabad mozgása – kétségtelenül olyan terület, amelyen az Unió kötelező érvényű törvényeket hozhat (EK 3. és 14. cikkely). Ez nemcsak a „tagállamokból származó munkásokra” igaz (EK 39. és 40. cikkely), hanem az „Unió más polgáira” (EK 17., 18. és 43. cikkely) és a „harmadik országok állampolgáira” is (EK 61., 62. és 63. cikkely). Ezért a migráció olyan terület, amelyen a szexuális orientáció miatti diszkriminációt tiltó bármely jogszabály világosan a 13. cikkely hatálya alá esik.

Ahogy a személyek szabad mozgása az EU egyik alapügye, a személyek szabad mozgásának korlátozása a szexuális orientáción alapuló diszkrimináció egyik alaproblémája. Jelenleg csaknem minden tagállamban olyan bevándorlási szabályok vannak érvényben, amelyek negatívan különböztetik meg az azonos nemű élettársakat az ellenkező nemű élettársakkal (házastársakkal) szemben. Ezek a szabályok gyakran nem is utalnak az azonos neműek élettársi kapcsolatára.¹ Hasonlóképpen sok nemzeti bevándorlási jogszabály különböző diszkriminatív passzusokat tartalmaz a nem, a nemzeti származás, az egészségi állapot vagy a kor alapján. Ezért a migráció is olyan terület, amelyen nagy szükség van a 13. cikkely értelmében hozott antidiszkriminációs jogszabályokra.

Viszont egy a 13. cikkelyen alapuló, kötelező érvényű jogszabály, amely megtiltana a diszkriminációt a szexuális orientáció (és a többi felsorolt dolog) alapján a tagállamoknak a migráció területén, csak részmegoldás volna. Nemcsak a tagállamok diszkriminálják a melegeket és a leszbikusokat bevándorlási szabályaikban, hanem az egész Unió. Az egyik legfontosabb rendeletben, a Tanács 1612/68-as számú Rendeletében (EEC, Európai Gazdasági Közösség) a munkavállalók szabad mozgásáról a közösségen belül, bizonyos bevándorlási jogok kizárólag a heteroszexuális

házaspárok privilégiumai. És ezt az azonos nemű (és más nem házasság) élettársakat kirekesztő megszövegezést ismétli 1968 óta az EK minden szabálya a mozgás szabadságáról.²

Ezért ezen a területen a 13. cikkely nemcsak egy további alapot jelent a diszkrimináció megszüntetésére a tagállamokban, hanem meggyőző felhívást is arra, hogy az EK törvényein belül töröljék el vagy módosítsák a diszkriminatív szabályokat. Az utóbbinak rendesen az EK törvényhozásán keresztül kellene végbemennie, de legalábbis részben megtörténhet a vonatkozó rendeletek és irányelvek jogi értelmezésén át is. A 13. cikkelynek ugyanakkor vezérelvként is kell szolgálnia a bevándorlásról szóló jogszabályok megfogalmazásakor, amelyeket az EK új 63. cikkelye megkövetel (lásd alább).

A homoszexuálisok elleni diszkrimináció a migráció területén sokféle formában jelenik meg. A külföldi élettársak bevándorlásáról szóló szabályok kontextusában legalább négy kategória létezik. Több (vagy könnyebb) bevándorlási jogot biztosítanak:

1. **az (ellenkező nemű) házaspároknak, mint a nem házasság élettársainak** – ez igaz az EK szabályozására és a legtöbb nemzeti szabályozásra, s indirekt diszkriminációt jelent a szexuális orientáció miatt, mivel az azonos nemű élettársak jelenleg még nem köthetnek házasságot;
2. **az ellenkező nemű házaspároknak, mint az azonos nemű regisztrált élettársainak** – ezt az állapotot tartják fenn azok a törvények, amelyek nem ismerik el a külföldön regisztrált élettársi kapcsolatokat; ez direkt diszkriminációnak tekinthető, mert a házasság és a regisztrált élettársi kapcsolat között az a legfontosabb különbség, hogy az utóbbi azonos nemű élettársak számára is nyitott;
3. **az ellenkező nemű házaspároknak, mint az azonos nemű házaspároknak** – a szexuális orientáció miatti direkt megkülönböztetésnek ez a formája csak akkor jön majd létre, ha legalább egy törvényhozás a világon megnyitja a házasság intézményét az azonos nemű párok számára is;
4. **a nem házasság ellenkező nemű élettársainak, mint a nem házasság azonos nemű élettársainak** – ez a direkt megkülönböztetés, amely a foglalkoztatás és a lakástámogatás területén gyakori, ritkán jelenik meg a bevándorlás vonatkozásában.³

Az egyes kategóriába tartozó diszkrimináció megtiltása pereskedés vagy törvényhozás útján valószínűleg sokkal nehezebb lesz, és sokkal forradalmibb, mint a többi kategóriába tartozó diszkrimináció megszüntetése. Az utóbbi három fajta diszkrimináció megtiltása csak kisebb csoportok számára járna előnyökkel, és kismértékű törvényváltoztatásokat tenne szükségessé a nemzeti vagy európai bevándorlási szabályokban. Viszont az ilyen kismértékű változások kikövezhetnék az utat ahhoz, hogy végül megvalósuljon a heteroszexuális házaspárok és a nem házasság homoszexuális élettársak teljes jogegyenlősége.

Ugyanakkor sok más akadálya is van a leszbikusok és a meleg férfiak szabad mozgásának az Európai Unióban; például az, hogy elnyomó büntetőtörvények vonatkoznak az azonos neműek szex-

uális kapcsolatára, hogy a családjogi és társadalombiztosítási törvények kevésbé ismerik el az azonos nemű élettársi kapcsolatokat, hogy az azonos nemű élettársak nem juthatnak egészség-biztosításhoz és nyugdíjhoz. Az összes ilyenfajta akadály csökkenti a melegek és leszbikusok költözési kedvét és lehetőségeit. Ezeknek a hátrányoknak egy részére közvetlenül vonatkoznak az EK Szerződés fent említett rendelkezései a szabad mozgásról, és ez megkönnyíti az ellenük folyó küzdelmet. Erről az összetett problémáról és a 13. cikkely hasznáról ebben a tekintetben most nem lesz szó.

A fejezet hátralevő része az európai bevándorlási törvény által lefedett két legfontosabb kategóriát vizsgálja: egyrészt az EU-állampolgárok, másrészt a harmadik országok polgárainak jogait. Az EU-állampolgárok vonatkozásában a legfontosabb alcsoportra irányítjuk a figyelmet: valamely tagállam dolgozóira, akik egy másik tagállamban állnak alkalmazásban. Mivel hasonló szabályozás vonatkozik az EU-állampolgárok más csoportjaira is az EU-n belül (például a diákokra, a nyugdíjasokra), az utóbbiakat nem tárgyaljuk külön.

1. AZ EU POLGÁRAI MINT MUNKAVÁLLALÓK

A. AZ AZONOS NEMŰ ÉLETTÁRSOK JOGI HELYZETE

Az EU-ban való mozgási szabadságával élő EU-állampolgár házastársának bevándorlási jogait tökéletesen szabályozzák az EK törvényei. Ezeknek az állampolgároknak joguk van ahhoz, hogy házastársuk velük tartson. A dolgozók számára ezt a Tanács 1612/68-as Rendeletének 10., a munkavállalóknak a Közösségen belül való szabad mozgásáról szóló cikkelye biztosítja.⁴

10. cikkely

1. A következő személyeknek nemzetiségükre való tekintet nélkül joguk van a beköltözésre egy olyan munkavállalóval, aki valamelyik Tagállam állampolgára, és egy másik Tagállam területén áll alkalmazásban:

- (a) a házastársa és a 21. életévüket be nem töltött, vagy eltartott leszármazottaik;
- (b) eltartott rokonok, amennyiben a munkavállaló vagy házastársa felmenői.

2. A Tagállamoknak elő kell segíteniük más családtagok befogadását is, akik nem esnek az 1. paragrafus rendelkezésének hatálya alá, ha a munkavállaló eltartottai, vagy egy fedél alatt élnek vele abban az országban, amelyből érkezik.

3. A dolgozó családja számára biztosítani kell a munkavállalás területén normálisnak számító lakhatási feltételeket; ez a rendelkezés mindazonáltal nem képezheti diszkrimináció alapját a helyi és a másik Tagállamból érkező dolgozók között.

A *Reed* esetben a Bíróság úgy ítélte, hogy a „házastárs” kifejezés az 1612/68-as Rendeletben „kizárólag a házastársi kapcsolatra vonatkozik”⁵. Ezért első ránézésre úgy tűnik, hogy ennek a rendeletnek egy azonos nemű élettárssal rendelkező munkavállaló nem veheti hasznát. Sok esetben az számukra a legkönnyebb megoldás, hogy mindketten, egyénileg élnek mozgási szabadságukkal. Így mindketten, egymástól függetlenül jogosultak a letelepedésre, például mint munkavállalók, magánvállalkozók, diákok vagy nyugdíjasok. Néha azonban ez nem lehetséges mindkettejük számára, mert nem kapnak mindketten munkát, nincs megfelelő képzésük, eszközeik és/vagy koruk, vagy mert az élettárs nem EU-állampolgár. Így aztán fennmarad a kérdés: lehetne-e egy azonos nemű élettársat valahogyan mégis „házastársnak” tekinteni, hogy élhessen az 1612/68-as Rendeletben meghatározott jogokkal?

Ha a *Reed*-ügyben született döntés még mindig fennáll, az azonos nemű élettársak számára az egyetlen megoldás a házasság volna. Ez hamarosan valóban lehetségessé válhat, ha akár Hawaii, akár Vermont Legfelsőbb Bírósága úgy dönt, hogy engedélyezi az azonos neműek házasságát. Sőt, 2000 végéig valószínűleg a Holland Parlament is elfogad egy törvényjavaslatot a házasság lehetővé tételéről azonos nemű párok számára.⁶ Az előbbi esetben a Bíróság természetesen megtehetné, hogy figyelmen kívül hagyja az észak-amerikai fejleményeket, és ragaszkodik a „házastárs” szó hagyományos heteroszexuális értelméhez. De ha az azonos neműek házasságáról szóló törvényt Hollandiában is elfogadnák, azt nehezen hagyhatná figyelmen kívül, hiszen a családjogi törvény határozottan a tagállamok hatáskörébe tartozik. Ezért azt kell feltételeznünk, hogy a Bíróság érvényesnek fogadja majd el az ilyen házasságot. Így az azonos nemű házastárs az 1612/68-as Rendelet értelmében is „házastárs” lesz, és akkor megszűnik a diszkrimináció fent leírt 3. típusa. Ezt előmozdítaná az is, ha egy antidiszkriminációs passzus is belekerülne a rendeletbe.

Mindazonáltal a „házastárs” fogalmának ilyen kiterjesztése nem volna elegendő. A legkevesebb az, hogy a regisztrált élettársaknak is bele kell tartozniuk ebbe a kifejezésbe – hogy megszűnhessen a diszkrimináció 2. típusa. A *regisztrált élettársi kapcsolatot*, amely a házasság legtöbb jogosítványát is magával hozza, elfogadták már Dániában, Svédországban, Hollandiában, az EU-n kívül pedig Norvégiában, Izlandon és Grönlandon. Hasonló törvényjavaslatokat készítenek elő Franciaországban, Belgiumban, Finnországban, Spanyolországban, Németországban, Luxemburgban, Portugáliában, és az EU-n kívüli Cseh Köztársaságban, Svájcban és Szlovéniában. Ez az előrelépés ilyen sok országban nem hagyható figyelmen kívül az EU szintjén sem. Ha a házasság és a regisztrált élettársi kapcsolat jogilag erősen hasonlítana egymásra, a Bíróságnak nem eshetne nehezére, hogy a „házastárs” fogalmába beleértse a regisztrált élettársakat is.⁷ A Bíróság ítélete a *D. és Svédország v. Tanács*⁸ ügyben majd megmutatja, hajlandó-e megtenni ezt a lépést. Nem szükséges egy bevándorlási próbaperre várni ebben az ügyben: a 13. cikkely erős érveket nyújt az 1612/68. Rendelet módosításához abban az értelemben, hogy a regisztrált élettársak ugyanolyan jogokat élvezzenek, mint a házasság heteroszexuális élettársak.

Jelenleg a nem házas (és nem bejegyzett) élettársak nem tartoznak a „házastársak” fogalmába. Ennek tisztázása volt a *Reed* eset legfontosabb eredménye. Ám az az eset ellenkező nemű együtt-élőkről szólt, és nem azonos nemű együttélőkről, akik számára nem áll fenn az összeházasodás lehetősége. Ráadásul ez a döntés 1986-ban született, és azóta sok változás következett be a társadalomban és a törvényekben is.⁹ A *Reed*-ítéletben maga a Bíróság mondta a következőt: „az 1612/68. Rendelet általánosan érvényes, kötelező és közvetlenül hatályos minden Tagállamban. Ebből következik, hogy a Bíróság ítélete a rendelet valamely részletéről minden Tagállamra vonatkozik, és hogy a jogi terminus bármely értelmezésekor, ha az a társadalom átalakulását követi, figyelembe kell venni az egész közösséget, nemcsak az adott Tagállamot”. A Bíróság akkori konklúziója az volt, hogy nem lehet megállapítani olyan „általános társadalmi változást, amely a széles kiterjesztést indokolná”.¹⁰ A legtöbb tagállamban azóta bekövetkezett változásokat tekintve ez a megszővegezés reménykedésre ad okot. Ám a *Grant* esetben született döntés fényében (lásd a 2. fejezetben) egyáltalán nem biztos, hogy a Bíróság meggyőződhető: változtassa meg a *Reed*-ítéletet. A diszkrimináció 1. és 4. típusának megszüntetéséhez az 1612/68. Rendelet módosítása látszik a biztosabb útnak.

A 10(2) cikkely jó kiindulási alapot nyújthat arra, hogy az élettársak belekerülhessenek az 1612/68. Rendeletbe, mivel azt mondja: „a Tagállamoknak elő kell segíteniük más családtagok befogadását is, akik nem esnek az 1. paragrafus rendelkezésének hatálya alá, ha a munkavállaló eltartottai, vagy egy fedél alatt élnek vele abban az országban, amelyből érkezik”. Két szó problematikus ebben a rendelkezésben. Az „elősegíteni” kifejezés használata azt jelzi, hogy az ilyen családtagoknak nincs igazi joga a bevándorlásra: a Tagállamoknak csak eléggé körvonalazatlan kötelessége a családok egyesítésének elősegítése. A „családtag” kifejezés pedig kétséggé teszi, hogy a rendelkezés vonatkozik az élettársakra is, és különösen az azonos nemű élettársakra. Elhangzott már az az érvelés, hogy az azonos nemű élettársaknak „családtagnak” kellene számítaniuk.¹¹ Ez megfelelne annak az egyre tágabb értelmezésnek is, amelyet az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikkelye biztosít a „családi élet” fogalmát tekintve.¹² Az is magától értetődő a 10(1) és a 10(2) megfogalmazásából, hogy a cikkely a „család” kifejezést tágabban értelmezi a házastársak, szülők, gyermekek, nagyszülők és unokák amúgy sem szűk körénél. Ezért az EK 13. cikkelye alapelvének megfelelő döntés volna a rendeletet úgy értelmezni, hogy legalább bármilyen nemű élettársat is magában foglaljon. Ezen a ponton is a törvénymódosítás volna a legbiztosabb út az egyenlőség biztosítása felé. Ugyanakkor az elősegítés kötelességének valódi joggá kellene válnia. A további feltételek, hogy az illetőnek a dolgozó eltartottjának kell lennie, vagy közös fedél alatt élnie vele, több mint elegendőek a visszaélések megakadályozásához.

B. TÖRVÉNYMÓDOSÍTÁSI JAVASLATOK

A Bizottság elfogadta, hogy az 1612/68. Rendeleten, beleértve a családtagokra vonatkozó részét is, változtatni kell. 1998. október 14-én be is nyújtott egy javaslatot a Tanácsnak ezügyben.¹³ A javaslat elfogadásához az EK 40. és 251. cikkelye alapján csak minősített többségre van szükség a Tanácsban.

A 10. cikkely első paragrafusa a javaslat szerint a következő volna:

1. **A következő személyeknek nemzetiségükre való tekintet nélkül joguk van a beköltözésre egy olyan munkavállalóval, aki valamelyik Tagállam állampolgára, és egy másik Tagállam területén áll alkalmazásban:**
 - (a) **a házastársa és bármely személy, aki a befogadó Tagállam törvényei szerint megfelel a házastársnak;**
 - (b) **a munkavállaló és házastársa felmenő ági rokonai;**
 - (c) **a munkavállaló és házastársa bármely más hozzátartozója, aki a munkavállaló eltartottja vagy vele egy fedél alatt él abban a Tagállamban, amelyből érkezik.**

A Bizottság javasolta azt is, hogy új 1a cikkelyt illesszenek a 1612/68. Rendeletbe:

1a cikkely

Ezen rendelet hatálya alatt tilos mindenféle diszkrimináció a nem, a faji vagy etnikai származás, a vallás, a hit, a fogyatékoság, a kor vagy a szexuális orientáció alapján.

Ezek a javasolt módosítások valódi előrelépéseket jelentenének az EU-dolgozók azonos nemű élettársainak teljesebb egyenlősége felé. Bár a javaslat nem közvetlenül a 13. cikkelyen alapul, a Bizottság nyilvánvalóan az e cikkely megvalósítása felé tett lépésként értékeli. Ám a javaslat túlságosan körvonalazatlan ahhoz, hogy mindenfajta szexuális orientáción alapuló diszkriminációnak véget vessen.

Ami a 4. típusba tartozó diszkriminációt illeti, az 1a cikkely javasolt antidiszkriminációs rendelkezése elvileg meg tudná akadályozni, hogy bármely tagállam kevesebb bevándorlási jogot garantáljon a nem házias azonos nemű élettársaknak, mint a nem házias ellenkező nemű élettársaknak. A *Grant*-ügyben született ítéletből következik, a Bíróság az ilyen megkülönböztetést a szexuális orientáció miatti diszkriminációnak tekinti. A javasolt 1a cikkely világossá tenné, hogy a tagállamok nem tehetnek ilyen megkülönböztetést a dolgozók és élettársuk szabad mozgása területén.

Valószínűleg ahhoz is megfelelő eszköz volna, hogy megakadályozza a diszkrimináció 3. típusát, vagyis az azonos és a különböző nemű házastársak megkülönböztetését.

Am a diszkrimináció 2. típusával, a regisztrált élettársak és a házastársak közötti megkülönböztetéssel kapcsolatban a javaslat nem eléggé pontos. A „bármely személy, aki a befogadó Tagállam törvényei szerint megfelel a házastársnak” megszövegezés azt sugallja, hogy az egyik tagállamból származó regisztrált élettársaknak csak akkor járnak a házastársakéval azonos bevándorlási jogok egy másik tagállamban, ha ott is törvényi lehetőség van az élettársi kapcsolat bejegyzésére. Ez természetesen a tagállamok kis hányadára korlátozná az EU-dolgozók és bejegyzett élettársuk szabad mozgását. Ezen úgy lehetne segíteni, ha hozzáadnák a következő szöveget: „vagy a származási Tagállam törvényei szerint”, vagy ha kitörölnék a „befogadó Tagállam törvényei szerint” szövegrészt. Az első ilyen értelmű módosító javaslatot a Parlament kis többséggel elvetette 1999. május 4-én.¹⁴

A javaslat nem elég specifikus a diszkrimináció 1. típusa (a nem házas élettársak és a házastársak megkülönböztetése) tekintetében sem. Továbbra is a „család” szót használja, amelyet a nemzeti hatóságok könnyen a nem házas (azonos nemű) élettársakat kizárva interpretálhatnak. Nem biztos, hogy a Bíróság kész lenne a „család” szót a javasolt új 1a cikkely diszkrimináció-ellenes rendelkezésének megfelelően értelmezni. Ezért szükség volna egy olyan klauzulára is, amely biztosítaná, hogy a 10(1c) cikkelyben használt „családtag” kifejezés magában foglalja a bármilyen nemű élettársat is.

A javasolt szöveg jó oldala természetesen az, hogy valódi jogokat biztosít más családtagoknak, és nem csak arra kötelezi a tagállamot, hogy „elősegítse” jogaik érvényesítését. A Parlament viszont jelentősen meggyengítette ezt a javaslatot, mivel 1999. május 4-én elfogadta azt a módosítást, amely kiveszi belőle a „vagy vele egy fedél alatt él abban a Tagállamban, amelyből érkezik” szavakat.¹⁵

2. HARMADIK ORSZÁGOK ÁLLAMPOLGÁRAI

A nem EU-állampolgárok külföldi élettársának bevándorlását nem szabályozza egyetlen EK rendelet sem. Az új 63(3) cikkely viszont kimondja, hogy az Amszterdami Szerződés hatálya lépésétől számított öt éven belül a bevándorlási törvény számos aspektusával, többek között a családok újraegyesítésével kapcsolatban EK-szabályozásnak kell születnie. Így a bevándorlási politika kérdése az EU úgynevezett harmadik pilléréből az első pillérbe, az EK hatálya alá került. Most már a Parlament és a Bíróság is szerepet játszik majd ezen a területen.

Az ilyen értelmű szabályok megfogalmazása valószínűleg a „Családok újraegyesítéséről szóló nemzeti politikák harmonizációjára” vonatkozó nem kötelező érvényű állásfoglaláson alapul majd, amelyet a tagállamok bevándorlási ügyekért felelős miniszterei fogadtak el 1993. június 1-jén¹⁶, valamint a Bizottság javaslatán egy egyezmény létrehozására a harmadik országok állampolgá-

rainak az EU tagállamaiba való befogadásáról szóló szabályokról, amelyet 1997. július 30-án nyújtottak be a Tanácsnak.¹⁷

Az 1993-as állásfoglalás tizenhét alapelvet tartalmaz a tagállamoknak a családok újraegyesítésére vonatkozó politikájával kapcsolatban. Ezek az alapelvek nem kötelező érvényűek, de a miniszterek megállapodtak arról, hogy „1995. január 1-jéig megpróbálják biztosítani nemzeti törvénykezésük konformitását ezekkel az alapelvekkel” (a preambulum 5. paragrafusa). Az alapelvek csak azoknak a nem EK-állampolgárságú személyeknek a családtagjaira vonatkoznak, akik törvényesen tartózkodnak valamely tagállam területén, és valószínűleg állandó vagy legalábbis hosszú távú letelepedési engedély várományosai (1. alapelv). A 2. alapelv szerint a tagállamok „nomáisan befogadják” a letelepedő „házastársát (vagyis azt a személyt, akit a befogadó tagállam által elismert házasság köt egybe vele)” és gyermekeiket. Ami a többi „családtagot” illeti, a tagállamok csak „fenntartják azt a lehetőséget”, hogy őket is beengedik és tartózkodásukat engedélyezik, ha „elegendő indok támasztja alá az illető személy otttartózkodását” (10. alapelv).

A Bizottság 1997-es javaslata egy egyezmény létrehozására még explicitebb módon rekeszti ki a nem házassági élettársakat. A 26(1) cikkely szerint a törvényes tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár „házastársa” csak akkor követheti őt, ha „a házasság megegyezik a Tagállam törvényeinek alapelveivel”. A többi családtag közül csak az eltartott leszármazottak vagy felmenők jöhetnek számításba a család újraegyesítésének tekintetében (26(3) cikkely).

Nyilvánvaló, hogy a 13. cikkely diszkriminációellenes alapelve mindeztől nem jelent meg a családok újraegyesítéséről szóló EU-szövegek megfogalmazásában. A 13. cikkelynek fontos szerepe lehet abban, hogy garantálja: az EK 63. cikkelye alapján elfogadott EK bevándorlási szabályok biztosítják a harmadik országok állampolgárai házassági, regisztrált, nem házassági, ellenkező és azonos nemű élettársának teljes egyenlőségét. Ugyanakkor az EK 12. cikkelye, amely tiltja az állampolgárság alapján való diszkriminációt, segíthet annak biztosításában, hogy ne különböztessék meg az EU és a harmadik országok állampolgárait a családjuk újraegyesítéséhez való jogaik tekintetében.¹⁸

Más, de ide tartozó ügy a menekült státusz elismerésének kérdése. Az EK 63(1) cikkelye kimondja azt is, hogy az 1999. május 1-jét követő öt éven belül az EK-nak meg kell határoznia „a harmadik országok állampolgárai menekültté minősítésének minimális feltételeit”. 1999. február 10-én a Parlament elfogadott egy állásfoglalást „a menekült státusszal járó védelem harmonizációjáról az Európai Unióban” (A4-0450/98). A 14. paragrafusban a Parlament „azt javasolja, hogy kiegészítő védelem járjon (...) azon személyek részére, akik elmenekültek származási országukból és/vagy nem térhetnek vissza oda, mert alapos okuk van a félelemre (...) hogy erőszak érheti őket a szexuális orientációjuk (...) miatt”. Bár nehéz lehet a szexuális orientáción alapuló direkt megkülönböztetések közé sorolni, ha egy személyt, akinek alapos oka van a félelemre, hogy homoszexualitása miatt üldözik, nem fogadnak be, a 13. cikkely hatásos érvként használható mellett, hogy az ilyen személyt valóban menekültnek kell tekinteni.¹⁹

Konklúzióként azt javasoljuk, hogy a 13. cikkely szolgáljon jogi alapként és politikai ösztönzés-ként az EK-törvények egyik alapelemének, a személyek szabad mozgásának a kiszélesítéséhez és megerősítéséhez. Ezt a szabadságot egyformán biztosítani kell az EU és a harmadik országok állampolgárainak, függetlenül állampolgárságuktól vagy szexuális orientációjuktól, és élettársuknak, függetlenül annak állampolgárságától vagy nemétől.

Dr. Kees Waaldijk

Docens és kutatómunkatárs
a hollandiai Leideni Egyetem Jogi Karán. Jogi módszertan tanít,
s fő kutatási területe a homoszexualitás és a jog.
A Holland Családügyi Tanács tagja, és tagja volt
annak a szakértői bizottságnak is, amely a Holland
Kormány tanácsadója volt a házasság intézményének
megnyitásával kapcsolatban az azonos nemű élettársak számára.

- 1 Lásd K. Waaldijk: „The Legal Situation in the Member States” in K. Waaldijk és A. Clapham (kiadók): *Homosexuality: A European Community Issue*, Dordrecht/Boston/London: Martinus Nijhoff Publishers 1993, 71-130. o. és az ILGA rendszeresen frissített jogi világtérképe: <http://www.ilga.org>.
- 2 Lásd a 73/148, a 75/34, a 90/364, a 90/365, a 90/366 és a 93/96 számú irányelveket.
- 3 Az Egyesült Királyságban viszont ez volt a helyzet 1985-től 1994-ig.
- 4 Official Journal (1968) L 257/2.
- 5 C-59/85, *Hollandia v. Ann Florence Reed* (1986) ECR 1283, 15. para., a szerző kiemelése.
- 6 26672. Törvényjavaslat, 1999. július 8-án a Parlament elé terjesztve; fordítása megtalálható az 1999. augusztusi Euro-Letterben (az ILGA-Europe hírlevele), a törvényjavaslat további sorsáról pedig lásd: www.coc.nl/index.html?file=marriage.
- 7 K. Waaldijk: „Free Movement of Same-Sex Partners”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 1996/3, 271-285.o.; és K. Waaldijk: „La libre circulati-
- on des partenaires de même sexe”, in D. Borrillo (kiad.): *Homosexualités et Droit*, Paris: Presses Universitaires de France 1998, 210-230.o.
- 8 D. a Tanács alkalmazásában áll, és házastársi kedvezményeket kér regisztrált élettársának. Az Elsőfokú Bíróság, szerintem helytelenül, elutasította a keresetet, s nem vette figyelembe a svéd családjogi törvényt az EU alkalmazottaira vonatkozó törvény területén. Ez az ítélet 1999. január 28-án született (T-264/97).
- 9 Azóta többször is elhangzott már az a javaslat, hogy a nem házas/nem regisztrált együtt élő párokra is terjesszék ki a „házastárs” fogalmát. Lásd bővebben H.C. Taschner: „Free movement of students, retired persons and other European citizens”, in H.G. Schermers et al. (kiad.): *Free Movement of Persons in Europe*, Dordrecht/Boston/London: Martinus Nijhoff Publishers 1993, 427-436. o.; H.U. Jessurun d'Oliveira: „Lesbians and Gays and the Freedom of Movement of Persons”, in K. Waaldijk és A. Clapham, 1. lábjegyzet, 289-316. o.
- 10 Az 1986. április 17-én született ítélet 12., 13. és 15. paragrafusa.
- 11 Lásd M. Supperstone és D. O'Dempsey: „Immigration:

- The Law and Practice", London: Longman 1994; A. Clapham és J.H.H. Weiler: „Lesbians and Gay Men in the European Community Legal Order” in K. Waaldijk és A. Clapham, 1. lábjegyzet, 7-69. o.; N. Blake: „Family Life in Community Law: The Limits of Freedom and Dignity”, in E. Guild (kiad.): The Legal Framework and Social Consequences of Free Movement of Persons in the European Union, The Hague/Boston/London: Kluwer Law International 1999, 7-17. o.
- 12 Lásd például az Európai Emberjogi Bíróság 1997. április 22-én született ítéletét az X, Y és Z v. Egyesült Királyság perben.
 - 13 COM(1998) 394 – 98/0229(COD), a Bizottság elfogadta 1998. július 22-én; Official Journal (1998) C 344/9.
 - 14 6. számú módosítás az Európai Parlament Hermange-jelentéséhez: A4-0252/99.
 - 15 7. számú módosítás az Európai Parlament Hermange-jelentéséhez: A4-0252/99.
 - 16 SN 2828/1/93 WGI 1497 REV 1; a teljes szöveget és kommentárját lásd E. Guild: „The Developing Immigration and Asylum Policies of the European Union”, The Hague/Boston/London: Kluwer Law International 1996.
 - 17 COM(97) 387 – 97/0227 (CNS), Official Journal (1997) C 337/9; kommentárját lásd S. Peers: „Raising Minimum Standards, or Racing for the Bottom? The Commission's Proposed Migration Convention” in E. Guild, 12. lábjegyzet, 149-166. o.
 - 18 Lásd M. Bell: „The New Article 13 EC Treaty: A Sound Basis for European Anti-Discrimination Law?” Maastricht Journal of European and Comparative Law, 1999/1, 5-28. o.
 - 19 Lásd A. Tanca: „European Citizenship and the Rights of Lesbians and Gay Men” in K. Waaldijk és A. Clapham, 1. lábjegyzet, 267-288. o.

Amszterdam után:

A szexuális orientáció

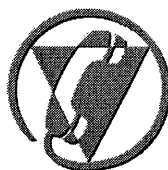
Európai az
Európai Unióban és

Magyarországon

útmutató

A kiadvány a
PHARE Demokrácia Program
Mikroprojektje
támogatásával jelent meg.

Háttér Baráti Társaság a Melegekért

Kiadja:
Háttér Baráti Társaság a Melegekért
1554 Budapest, Pf. 50.
hatter@hatter.hu
<http://www.hatter.hu>

Szerkesztők:
Mocsonaki László
Sándor Bea

Grafika:
Friedl Nussbaumer
Harsányi Tamás

© ILGA-Europe, Brüsszel, 1999

© Háttér Baráti Társaság a Melegekért, Budapest, 2000

A kiadvány a
PHARE Demokrácia Program Mikroprojektje
támogatásával jelent meg.

ISBN 963 00 3685 1